

שיח ושיג בפרשה

ויחלום והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה...עולים ויורדים בו (כח', יב')

סולם בגימטריה - ממון.

כך הוא טבע הממון, אשר כדוגמת הסולם עולים ויורדים בו. יש שהממון גורר את האדם לעבר פחת, ויש שהוא מעלה אותו לגבהי מרומים. הכל תלוי כיצד משתמשים בו. לכן מומלץ להשתמש בממון למטרות צדקה וקדושה ורק אז נאמר: "... וצדקתו עמדת לעד... (קיא', ג')... שכל טוב לכל עשיהם תהלתו עמדת לעד: (תהילים: קיא', י') כלומר שכרו בזכות הצדקה היא לעולמי עולמים ולחיי העולם הבא ואם אותו ממון הוא למטרות אחרות אזי ההנאה ממנו זה רק לחיי העולם הזה.

הג"ר יעקב חיים סופר שליט"א שסיפר בימי נעוריו היה מהלך בדרך אל הכותל המערבי ובקשה ממנו אשה זקנה בגיל שמונים שיתלוה עמה. סיפרה לו כמה גדולה מצות גמילות חסדים ובה אפשר להציל נפשות, שהרי היה לה בן אחד כשהגיע לגיל שמונה שנים וכבר ידע מאה ועשרים דפי גמרא ונחלה בחולי של אגריפא שהיה שכיח אז, ומאחר ולא היה להם כסף בכדי לשלם לרופא לכן החליט בעלה למכור את ביתו ובכך יוכל לשלם לרופא, לאחר שמכרו את הדירה ובידם בסך שתי לירות, רץ בעלה לרופא לשלם לו שירפא את בנו, כעס הרופא ונתן לו שתי סטירות לחי, ואמר לו: "עכשיו אתה נזכר לבוא אצלי? כבר אין תקנה!" ובאמת הילד לא התגבר על מחלתו ונפטר. אמרה לו תתאר לעצמך אילו היה אז גמ"ח היו ממהרים מקודם ללכת לרופא, ואז הילד היה חי, ואם היה ממשיך לגדול מי יודע איזה גאון היה יוצא הילד הזה ע"כ.

ואכן העושה גמ"ח בממונו ואפילו בסכום קטן סגולה היא לעושר, מידה כנגד מידה, כשם שהוא עוזר לזולת בממונו כך יהיה לו סיעתא דשמיא וממונו יתברך (לבוש יוסף)

אהבת ישראל

שנאה בין בני אותה אמנות

כל אמן שונא בן אמנותו, וזאת מפני שנדמה לו שלוקח משלו. בהלכה מובא, שיש אפנים שמתר לפתח חנות ליד חנות המוכרת מוצרים שונים. וספר לי עובד אחד שעבד באחת החנויות שהיה לה מתחרה ממול, שבעל הבית שלו היה מדי פעם שולח אותו להציץ כמה קונים יש אצל חברו ממול. סקרנותו היתה גוברת כאלו ולוקחים ממנו את שלו.

חייב אדם להאמין פי "אין אדם נוגע במוכן לחברו אפלו כמלא נימה".

שנאה על עקיפה בכביש או בהמתנה לתור

האדם מבזבז זמן כל כך רב במשך חייו ולא חס על שנותיו המתבזבזים והולכים, משוחח דברים בטלים שעות על גבי שעות, וישן, אוכל, מבקל ומבקל למי בבזבז זמן משוע.

מתי נזכר אדם שכל רגע חשוב וחבל על כל דקה

כשהוא נוסע בכביש ולא נותנת לו מכונית זכות קדימה, לא נותנת לו מכונית לעקוף אותה, או כשעומד הוא בתור, ומישהו מתנכח אתו מי בא קודם ומי אחר כך.

כאן!

כאן כבר נהיה האדם "מתמיד" גדול המדקדק על זמנו ומינקר כל שניה, ובא לידי מחלקת וריב, ולפעמים מגיעים עד לקללות והרמת ידים, ועל מה! על "יקרות החיים"! שהרי הזמן יקר.

אתה, שעל כל ימין לא חסות כלל, ומוכן אתה לפטפט עם איזה חבר בסתם דבורי הבל וסרק, פתאום אתה "צדיק" כמו הגאון מוילנא וה"חפץ חיים", שהיו עושים חשבון נפש על כל דקה ודקה שלא תלך לאבוד.

מה אכפת לך אם תחכה בתור עוד כמה דקות, תסע על הכביש עוד כמה דקות! זהו יצר השנאה והמחלקת! אש הוא! עד אבדון יאכל.

הגאון ותאות הנצוח הם המה המנהיגים את האדם ומהם תוצאות הליכות בבין אדם לחברו.

ודע! המקלל את חברו בשם ה', עובר בלאו - ולוקה.

וגם אם אתה לא מקלל, לפעמים באי ותורך אתה מכשיל את השני וגורם לו לקלל או לנבל את פיו, כמצוי בכבישים או בהמתנה לתור במקומות שונים, ולפעמים גם חלול ה' נורא נצמח מפיך, וכל זה בשביל תאות הנצוח. ופעמים נגרם מפיך הרמת ידים, וכל המרים יד על חברו נקרא רשע, כל הסוטר לועז של חברו כסוטר לע השכינה, הלבנת פנים, שנאה... ואם כן, כמה לאוים עובר אדם על שקר שעושה בנפשו שכאלו וזמנו יקר לו...

אמונה

מ. כשיבוא משיח, אזי כל השרים של מעלה ושל מטה יחלו, אבל עכשו כשיש עליה לאיזה שר, אזי ישראל הם חולים. (ספר המידות)

נקודה למחשבה

כיצד מרקדים (המשך)

וכתוב במדרש קהלת רבה (פ"ב ס"ב): מעשה שהיה בבר נש אחד מגדולי בבל, שנשא בנו אשה, ועשה סעודה לחכמים. אמר האב לבנו החתן: "עלה לעלייה והבא לנו יין טוב מחבית פלונית. עלה להביא יין ישן מן העלייה, הכישו נחש ומת [רח"ל]. וכתב הרד"ל (בהגותו שם אות ב); וזה שאמרו חתן צריך שימור, ולכן אף כשהלך לדבר מצוה בשליחות אביו, לא עמדה לו מצותו, משום דהוי ליה כשכיח היזקא. ע"כ. ונראה שגם בנידון שלנו נחשב הדבר כשכיח היזקא, וצריך למחות ביד העושים כן. והמזהיר והנזהר ירבה שלומם כנהר.

יש אומרים שאסור להרכיב חתן על הכתפיים, מפני שיש חשש שיגרמו לו הרהורי עבירה או קישוי.

(הג"ר חיים פלאג'י בספר רוח חיים (אורח חיים סימן תרסט אות ח), שו"ת ציץ אליעזר (חלק יב סימן עג). וראה בשו"ת נחלת פנחס (חלק א סימן קכב).

ויש אומרים שאין לחוש לזה, מפני שיש לחתן פחד שמא יפול, ולכן אינו בא לידי הרהור.

(שו"ת משנה הלכות (ח"ו סימן רכט), שו"ת אז נדברו (חלק ג סימן נט), וכן דעת הגאון רבי שלמה זלמן אויערבך בספר ועלה לא יבול (חלק ב עמוד קפד), וכן כתב בספר בית חתנים (חלק ב עמוד תקיג) בשם הגר"צ אבא שאול זצ"ל ויבלח"ט הגר"ש אלישיב שליט"א, משום שהחתן חושש כל רגע שמא יפול, ובכחאי גוונא אין חשש להרהור. ע"ש. והרחבנו בסי"ד בדין זה בסי' ואין למו מכשול חלק א [עמוד קיז]. ע"ש.)

ומכל מקום ראוי יותר להרימו עם כסא, ולא על הכתפיים.

אף על פי שנתבאר שיש מצוה לשמח את החתן, מכל מקום אין לעייף את החתן יותר מדאי, כדי שלא יחלש ויתבטל מקיום המצוה בלילה. (שו"ת שבט הלוי (חלק י סימן רמח).

וכמו כן, יש להימנע משתייה מופרזת של משקאות משכרים, כיון שלא גורמים בזה שמחה לחתן ולכלה, אלא אדרבה עלולים לצמוח מזו קלקולים גדולים כידוע.

(כן העיר לנכון בספר החופה והנישואין חלק א (עמוד 143). וכבר כתב הארחות חיים בהלכות פורים (אות לח) שמה שאמרו חייב אינש לבסומי בפוריא, לא שישתכר, שהשיכרות איסור גמור ואין לך עבירה גדולה מזו שהוא גורם לגילוי עריות ושפיכות דמים וכמה עבירות זולתן, אך שישתה יותר מלימודו מעט. ע"כ. וראה בברכות (כט): דאמר ליה אליהו לרב יהודה, לא תשתכר ולא תחטא. (הרב אברהם ישראל)

משהו לנשמה

קפידה ומחילה / חב"ד

הנער דובער הפליא את כל רואיו בלמדנותו ובשקידתו המופלגת. הוא היה בנו של אדמו"ר הזקן, רבי שניאור זלמן בעל התניא, ולימים מילא את מקום אביו וכונה 'אדמו"ר האמצעי'.

כבר בהיותו בן חמש-עשרה היה מופשט לחלוטין מענייני העולם, וגדולי החסידים קבעו כי הוא עומד מעל דרגת ה'בינוני' המתוארת בספר התניא. תאוות העולם הזה ומלחמת היצר כבר אינן קיימות בעולמו, כי נפשו התנתקה מהרע לגמרי.

העיד עליו אביו באוזני מחותנו, רבי לוי-יצחק מברדיצ'ב, כי נשמת בנו באה מעולם גבוה ונסתר, שכל שבילי העולמות העליונים נהירים לפניו, וכי עבודתו היא כאחד הצדיקים הגדולים, אף שהדבר אינו ניכר עליו כלל.

החסיד הרב נחמן מאושץ, שהיה בן-גילו של רבי דובער, חווה בעצמו סיפור שהוכיח לו עד היכן מגיעה מידת גדולתו וצדקותו של דובער, על-אף גילו הצעיר.

בצעירותם למדו השניים יחד ב'חברותא' זמן ממושך, עד שהיו בני שש-עשרה. אז נפרדו השניים. אדמו"ר האמצעי הוסיף לשקוד על לימודיו, ואילו נחמן פנה למסחר ונעשה סוחר מצליח.

עברו שלוש שנים. יום אחד בא נחמן לביקור אצל רבו, אדמו"ר הזקן. חסיד היה בלב ונפש ומקורב מאוד אל הרבי, ואף באותו ביקור גילה לו הרבי יחס מיוחד. הוא רצה לבקר גם את חברו, דובער, ולשוחח עמו, לאחר שלא ראה אותו שלוש שנים.

נחמן ידע כי זמנו של דובער יקר. את הפגישה הקצרה ניצל לדברים חשובים בלבד, ובתוך כך הביט בגמרא הפתוחה לפני חברו. הוא ראה כי הוא עומד בדרך באותה מסכת. בסיום הפגישה הבטיח נחמן לחזור ולבקר אותו למחרת, לפני נסיעתו לביתו.

למחרת, לאחר התפילה, שוב נכנס נחמן אל חברו וידידו דובער. שוב הביט בגמרא הפתוחה לפניו בנו של הרבי, והבעת תימהון התפשטה על פניו. הרבי כבר עמד בדרך מ!

הוא התקשה להסתיר את מחשבותיו, ובגיחוך קל פנה אל דובער ושאל: "אמור לי חברי וידידי, כיצד קרה שאתה לומד במהירות עצומה כזו? רק אתמול עמדת בדרך ד ואילו היום אתה כבר עומד בדרך מ? מדוע כשלמדנו יחד לא למדנו במהירות כזאת?" שתק רבי דובער ולא ענה דבר. לאחר מכן נפרדו השניים, ונחמן חזר לביתו.

לא עבר זמן רב ועסקיו של נחמן החלו להידרדר. הפסד אחר הפסד אירע לו, וגם ביתו עלה באש. בתוך זמן קצר איבד מחצית מרכושו. ליבו נשבר בקרבו, והוא האמין כי מאת ה' הייתה זאת, כדי לעוררו בתשובה. אך עדיין לא מצא את הדבר הצריך תיקון.

שוב נסע נחמן אל אדמו"ר הזקן ונכנס ל'יחידות'. במר ליבו סיפר את מה שעבר עליו מאז ביקורו האחרון, וביקש לדעת מה עליו לעשות. הרהר רבי שניאור-זלמן רגעים אחדים ואמר: "שמע-נא, נחמן, אינני רואה בך שום דבר עוון שגרם לנזקים האלה. נראה לי שזו תוצאה של 'קפידה'. אולי כשהיית כאן גרמת לי להקפיד עליך בגין דבר מסוים?"

"לא! לא!", השיב החסיד בהתרגשות, "להפך, הרבי אף קירבני מאוד".

"אם-כן", אמר הרבי, "אולי זו תוצאה מקפדנותו של בני? אולי עשית דבר שעורר 'קפידה' מצידו עליך?"

אימץ החסיד את זיכרונו, ולא נזכר בשום דבר. בשעתו לא ייחס חשיבות לדברים שאמר בנימה של הלצה, ולכן לא זכר זאת. "לא ייתכן, הלא ידידות עמוקה שוררת בינינו", אמר לאדמו"ר הזקן.

כאשר אך יצא מחדר הרבי, נזכר בהתבטאותו הפזיזה כלפי רבי דובער, כיצד הוא לומד מהר כל-כך, ומיד ביקש לחזור ולהיכנס אל הרבי. הפעם סיפר כל מה שאירע בפעם הקודמת.

אמר לו אדמו"ר הזקן: "אם-כן, עליך לבקש את סליחתו. מה שאירע לך הוא בוודאי בעקבות הדברים שאמרת, שעוררו את קפדנותו". כשבא נחמן לבקש את מחילת רבי דובער, אמר לו בן הרבי:

"חלילה לי מלהקפיד עליך, אולם כשהערת את הערתך תמהתי עליך. ראשית, הרי בהיכרות הארוכה שהייתה לנו יודע אתה היטב שאני לומד כל דבר בעיון ובעומק, ולא הייתי ממנהר בלימוד שטחי.

"שנית, הלא מאז שנפרדנו לפני שלוש שנים הלכת אתה לעסוק במסחר, ואילו אני שקדתי על לימודי, וברוך השם ראיתי הצלחה בעמלי. ינוסף על אלה, הלא יש לי זכות אבות, של אבי הגדול, ולכן זיכני הקב"ה בהצלחה מיוחדת בלימודי. אם-כן, מדוע הדבר נראה לך בלתי-אפשרי?"

"אולם", סיים רבי דובער, "צר לי מאוד על הנזק וההפסד שאירע לך בעת האחרונה, ועוד יותר מכך שאולי חלילה כל זה קרה בגללי. מוחל אני לך בלב שלם ובמחילה גמורה, והשם יתברך ימלא את חסרונו וישיב לך את כל אשר הפסדת – בכפליים!"

לימים, כאשר היה ר' נחמן מספר את הסיפור, היה מסכם בהתלהבות, כי ברכתו של בן הרבי הצעיר התקיימה למופת, כי אכן באותה שנה עלה והצליח והרוויח יותר מכפליים מכל שווי רכושו בעבר.